

PvdA gemeente EPE
“ANDERS EN BETER”

Verkiezingsprogramma & Speerpunten

2022-2026

speerpunten verkiezingsprogramma PvdA gemeente Epe 2022-2024 “Anders en Beter”

Vertrouwen komt te voet en gaat te paard.

Anders moet: communicatie en participatie.

Beter kan: de dienstverlening.

De PvdA gaat hiermee aan de slag om vertrouwen te herwinnen.

Partij van de Arbeid is sociale partij:

We zijn solidair, kijken naar elkaar om en zorgen voor elkaar.

Zorg moet kwalitatief goed, toegankelijk en betrokken zijn.

Wij willen een blijvende inzet op arbeidsparticipatie en schuldhulpverlening.

In een gemeente waar financiën op orde zijn mag geen armoede bestaan.

Samen met Stichting Leergeld streven we naar gelijke kansen voor kinderen.

Ook moet er voldoende aandacht zijn voor energiearmoede.

Sport en Cultuur voor iedereen:

Vrijwilligers dragen het verenigingsleven, zij verdienen ondersteuning.

Ons verenigingsleven bevordert de gemeenschapszin.

Sport is goed voor iedereen, voor lichaam en geest.

Buurtspoorcoaches zijn van groot belang, evenals onze bibliotheken.

Evenementen dragen bij aan de levendigheid in dorpen: doen!

Betaalbaar wonen voor iedereen:

Ouderen doen, zo lang ze dat kunnen en willen, volwaardig mee.

We zorgen voor voldoende starterswoningen voor jongeren.

Er wordt levensloopbestendig en duurzaam gebouwd.

Om snel betaalbare woningen te kunnen bouwen moet de gemeente meer regie voeren.

We handhaven starters- en blijversleningen.

Een schone en veilige openbare ruimte:

Iedereen moet zich veilig voelen, thuis en op straat.

We willen leven in een schone, goed toegankelijke leefomgeving.

Ruim baan voor voetganger en fietser. Een 30 km-zone in de dorpskernen.

Extra aandacht voor veiligheid rond scholen.

Toezicht en handhaving blijft nodig.

Goede vrijwillige brandweer is van levensbelang.

De buurt doet het zelf:

Inwoners beslissen mee bij de inrichting van hun woonomgeving met een eigen budget.

Adoptie van openbaar groen, kunstwerken en speelvoorzieningen blijft mogelijk.

Wij willen buurtwandelingen voortzetten, buurtverbinders spelen een belangrijke rol.

Acties voor zelf zwerfafval opruimen ondersteunen we.

Natuur en Landschap beschermen en beleven:

Nieuwe landgoederen en klompenpaden aanleggen

en streekeigen beplanting stimuleren voor meer beleving.

Biodiversiteit versterken door meer bloemrijke bermen in te zaaien.

Cultuurhistorie en ons dorpse karakter koesteren we.

Agrarisch buitengebied:

Intensieve veehouderij (zo mogelijk) verminderen.

Natuurinclusievere landbouw is noodzakelijk.

Om de biodiversiteit te bevorderen willen we stikstofuitstoot verminderen.

Verbeteren van het toeristisch product:

Toerisme moet kwalitatief hoogwaardig en natuurgericht zijn.

Geen permanente bewoning vakantiehuizen.

PvdA wil aantrekkelijke centra voor inwoners en toeristen.

Winkeliers beslissen zelf over sluitingstijden.

Schaarse ruimte goed benutten:

Bij woningbouw eerst zoeken naar inbreiding.

Woningplitsen en snel herbestemmen bij langdurige leegstand bevorderen.

Winkels concentreren in de centra.

Uitbreiding van bedrijventerreinen is nu niet nodig.

Hinder van Geluid, Licht en Fijnstof:

PvdA blijft tegen openstelling vliegveld Lelystad.

Overlast vliegveld Teuge zo mogelijk verminderen.

Arterieschietkamp geeft (te) veel geluidshinder.

Onderzoek naar geluidsoverlast en fijnstof is nodig bij A50

Naar een duurzame samenleving:

Volle inzet op voor iedereen betaalbare energietransitie.

Particuliere initiatieven stimuleren en ondersteunen we.

Omgekeerd inzamelen: afval is grondstof, dus minder restafval!

We zorgen voor voldoende oplaadpunten voor elektrische auto en fiets.

Ondermijning:

Meer aandacht voor steeds brutaler wordende criminaliteit.

Deze houdt niet op bij onze gemeentegrens.

Betrouwbare overheid:

De gemeente is er voor haar burgers.

Moet digitaal en niet-digitaal bereikbaar zijn voor onze inwoners.

Geen samenvoeging met andere gemeenten, wel samenwerken.

Zuinig financieel beheer, de gemeentelijke lasten blijven onder het landelijk gemiddelde.

Sterke budgetdiscipline op gestelde doelen met vooraf beschikbaar gestelde middelen.

Programma gemeenteraadsverkiezingen PvdA Epe 2022-2024 'ANDERS EN BETER'

We hebben de afgelopen bestuursperiode vaak met plaatsvervangende schaamte de ruziënde gemeenteraad moeten aanzien. Meestal zijn de inwoners van dit gekibbel de dupe. Gewenste voorzieningen blijven uit en bestemmingsplannen om de huidige woningnood op te lossen worden niet ontwikkeld of komen niet tot uitvoering. Dit moet beter en anders, vinden wij.

Je wilt dat je ouders een goede oude dag hebben en dat je die zelf ook krijgt.

Je wilt dat je kinderen en kleinkinderen veilig naar een goede school kunnen.

Je wilt dat je een leuke betaalbare woning hebt in een prettige goed en onderhouden buurt.

Je wilt dat jij en je kinderen lekker kunnen sporten.

Je wilt dat er goede zorgvoorzieningen zijn.

Je wilt je energierekening kunnen betalen.

Je wilt kunnen werken.

Je wilt dat je erbij hoort, ongeacht waar je wieg heeft gestaan.

Je wilt een gemeentebestuur dat je met vertrouwen behandelt en benaderbaar is.

Epe is een mooie groene gemeente met een lange historie.

Maar ontwikkelingen als het terugdringen van de CO₂-uitstoot, de energietransitie met zonneparken en windmolens, het tegengaan van de stikstofneerslag op natuurgebieden, het streven naar duurzaamheid, zullen onze omgeving en onszelf niet ongemoeid laten. De wereld verandert snel en dat geldt ook voor onze gemeente. Voor velen van ons brengt dat grote onzekerheden met zich mee. We hebben de impact van de Coronacrisis op onze samenleving en de mensen al kunnen zien.

De Partij van de Arbeid wil dat we ons om elkaar bekommeren en de kwetsbare mensen in onze gemeenschap beschermen.

Geen polarisatie maar **solidariteit**.

In dit verkiezingsprogramma geven we aan waar we de komende jaren aan willen werken. Bestuurlijke verantwoordelijkheid zullen we niet schuwen. Voorop zal staan de lasten voor onze inwoners laag te houden, niet te verzanden in politiek gedoe en papieren beleid, maar concrete projecten te verwezenlijken en er voor de mensen te zijn.

PARTIJ VAN DE ABEID IS EEN SOCIALE PARTIJ

Het is belangrijk dat alle mensen kunnen meedoen en vanuit hun mogelijkheden bijdragen aan de samenleving. Niet voor iedereen is dat vanzelfsprekend. Soms kunnen mensen door ziekte, ouderdom, pech of een beperking niet goed voor zichzelf zorgen. Zij zijn afhankelijk van anderen en hebben hulp nodig. Mantelzorgers zijn daarbij onmisbaar en verdienen onze ondersteuning. Zij zijn een onmisbare schakel in de zorgketen.

De sociaaleconomische verschillen zijn de laatste jaren aanzienlijk vergroot en er zijn meer mensen in armoede en schulden beland. De Coronacrisis heeft dat nog versterkt. Het is van belang dat de gemeente deze mensen snel in beeld krijgt en helpt.

Een goed functionerende schuldhulpverlening is onmisbaar.

Wij willen armoede tegengaan, speciaal de generatie-op-generatie armoede bij kinderen. Daarmee geven we een vervolg op onze inzet van de afgelopen jaren.

Met lokale regelingen maken we het mogelijk dat kinderen mee kunnen doen met activiteiten op school zoals schoolreisjes, sport en culturele activiteiten.

We ondersteunen lokale initiatieven met verschillende partners.

Landelijke middelen voor armoedebestrijding onder kinderen, zoals de zg. Klijnsmagelden, mogen niet ter dekking van de gemeentebegroting worden aangewend. Wij willen voldoende middelen en capaciteit beschikbaar stellen voor de bestrijding van armoede en gaan de samenwerking met lokale en regionale organisaties voortzetten zoals met de Voedselbank, de stichting Leergeld Noord-Veluwe en andere. Ook vragen wij bijzondere aandacht voor de zogenaamde energiearmoede, die is ontstaan door de hoge energieprijzen en de financiën van veel gezinnen raakt.

De gemeente heeft de afgelopen jaren de verantwoordelijkheid voor veel zorgtaken gekregen. Een goede en toegankelijke eerstelijnszorg, thuiszorg en verpleeghuiszorg is van groot belang en verdient voortdurende aandacht, ook wat de betaalbaarheid van de zorg betreft. Door lokale dependances kan ziekenhuiszorg dichtbij geboden worden. Wij blijven dit bevorderen.

Met de invoering van het abonnementstarief voor de eigen bijdrage Wet Maatschappelijke Ondersteuning is een opgeruimd huis voor veel mensen betaalbaar geworden, net als een traplift. Wij beseffen dat een gemeente geen inkomenspolitiek mag bedrijven, maar maken ons zorgen of de zorg op deze manier wel betaalbaar blijft. Het afschaffen van de inkomensafhankelijke bijdrage kan uiteindelijk ten koste gaan van kwetsbare groepen mensen.

Voor maatschappelijke ondersteuning en arbeidsparticipatie van diverse groepen zijn goede voorzieningen getroffen.

Werkbedrijf Lucrato zorgt voor een duurzame match tussen werkgevers en werkzoekenden met een afstand tot de arbeidsmarkt. De aandacht voor arbeidsparticipatie dreigt te verslappen; wij willen daar extra inzet op.

SPORT EN CULTUUR VOOR IEDEREEN

Sport en cultuur verbinden mensen en dragen in belangrijke mate bij aan

gemeenschap. De verenigingen, meestal gerund door vrijwilligers, vervullen een belangrijke maatschappelijke functie, zij maken het mogelijk een goed voorzieningenniveau in stand te houden. Wij vinden dat onze inwoners zelf de regie over deze voorzieningen moeten voeren, waar nodig gefaciliteerd door een goed en rechtvaardig subsidiebeleid. Rechtvaardig in die zin dat het recht doet aan de diversiteit van verenigingen. Voor veel verenigingen wordt het steeds lastiger om vrijwilligers te vinden. Wij vinden dat een vorm van ondersteuning van vrijwilligers nodig is om het voorzieningenniveau in onze gemeente op peil te houden.

We hebben een goed niveau van sportaccommodaties in onze gemeente. We mogen trots zijn op onze sportvelden, scholen, dorpshuizen, onze sporthallen en ons zwembad. Sport en beweging is ook een investering in het voorkomen van

maatschappelijke en gezondheidsproblemen.

Daarnaast heeft onze gemeente een indrukwekkend cultureel leven. Wij willen graag onze muziekverenigingen, koren, onze bibliotheek, musea, historische en cultuurhistorische verenigingen blijven ondersteunen. Het subsidiebeleid moet zo ingericht zijn, dat het niet leidt tot onredelijke verschillen in subsidies voor vergelijkbare verenigingen.

Wij willen het subsidie per kind voor het lidmaatschap van een vereniging niet voortzetten. Met financieel maatwerk met hulp van bijvoorbeeld de Stichting Leergeld is sporten en deelname aan cultuur voor elk kind toegankelijk.

De gemeente zal maatwerk moeten bieden bij verenigingen die het moeilijk hebben. Accommodaties moeten ook onderhouden worden. De gemeente zal extra financiële middelen moeten inzetten om deze accommodaties fysiek, maar ook wat exploitatie betreft, te ondersteunen.

Extra aandacht is er nodig voor de onderwijsaccommodaties. Kinderen moeten in een gezonde omgeving les kunnen krijgen. Bovendien zijn scholen belangrijk voor de buurt. De school kan een belangrijk rol spelen bij het faciliteren van activiteiten van wijkbewoners.

Door afname van het aantal leerlingen kan het voortbestaan van een school ter discussie komen te staan. Dit kan de

kwaliteit, diversiteit en de bereikbaarheid van het onderwijs negatief beïnvloeden. Wij willen ons tot het uiterste inspannen om de huidige accommodaties in stand te houden. Scholen worden pas gesloten als het echt wettelijk niet anders kan.

Door de Covid-19 crisis heeft het verenigingsleven het zwaar te verduren gehad. Er waren niet of nauwelijks inkomsten en verschillende kosten gingen wel door. Als PvdA vinden we dat de gemeenten zorg moet dragen voor deze verenigingen. Geen enkele vereniging mag omvallen door deze crisis.

BETAALBAAR WONEN VOOR IEDEREEN

Wij maken ons grote zorgen over het tekort aan woningen in onze gemeente. Het wisselende overheidsbeleid heeft hier zeker aan bijgedragen. Eerst een periode van zoveel mogelijk bouwen. Daarna, door de financiële crisis, haast een bouwstop, waardoor gemeenten bestemmingsplannen gingen schrappen. En nu zitten we met een groot tekort aan woningen en stijgende huizenprijzen. Een consistent overheidsbeleid zou dit hebben kunnen voorkomen.

De komende periode gaan we ons weer sterk maken om betaalbare huur- en koopwoningen te bouwen. Onze inzet in het verleden heeft geleerd dat dit mogelijk is. Zo namen we het initiatief voor woningbouw in Emst om jongeren aan het dorp te binden. Maar ook Oene-West, Vulcanus, de Klarbeek, Ladders Post en de Pirk konden gerealiseerd worden.

Met de renovatie van de dorpskernen Epe en Vaassen konden bovendien extra

betaalbare huurwoningen worden gebouwd. Wij richten ons vooral op levensloopbestendige, betaalbare woningen, vraaggericht bouwen, de kwaliteit van het woningaanbod, het bevorderen van doorstroming, het behoud van dynamische en levendige dorpskernen en het stimuleren van energiezuinige woningen. Voor het realiseren van nieuwe

woningen hebben wij een duidelijke voorkeur voor inbreiding en transformatie. Zo kunnen we ons buitengebied zoveel mogelijk ontzien.

Tijdens de laatste begrotingsbehandeling hebben wij het college opgedragen te inventariseren welke panden in onze gemeente niet gebruikt worden en in aanmerking kunnen komen voor transformatie naar woningen. Ook hebben wij gevraagd te onderzoeken of een leegstandsverordening een goed instrument zou kunnen zijn om aan de woningbouwopgave te voldoen. Tevens willen wij in 2022 onderzoeken of een zelfbewoningsplicht in onze gemeente kan voorkomen dat koopwoningen door beleggers worden gekocht en vervolgens verhuurd of met maximale winst doorverkocht. Voor verhuur op kleine schaal zullen we bezien hoe bijvoorbeeld verhuur aan familie kan worden uitgezonderd. Ook willen wij het splitsen van woningen met een grote inhoud mogelijk maken en deze woningen in het bestemmingsplan als twee woningen te duiden.

Ook willen we bij de toewijzing van nieuwbouwwoningen gebruikmaken van de mogelijkheid om die bij voorrang aan te bieden aan onze inwoners.

Gelet op de grote achterstand in het aantal beschikbare woningen, zal alleen inbreiding niet realistisch zijn. Wij beseffen dat agrarische gronden aan de randen van de dorpen op beperkte schaal de mogelijkheid bieden om grotere aantallen woningen te realiseren. Voor Epe en Vaassen bieden 't Slath en Oosterhof-Zuid mogelijkheden en ook voor Oene en Emst zijn op kleinere schaal gebieden te ontwikkelen. Wij zullen die ontwikkelingen bevorderen.

Om jongeren aan onze gemeente te binden blijven we ons inzetten voor

starterswoningen. In het verleden hebben we als PvdA het initiatief genomen voor de starterslening. We zullen regelingen om jongeren aan de dorpen te binden blijven steunen. De vergrijzing neemt nog steeds toe en de meeste senioren willen zo lang mogelijk in hun eigen woning en omgeving blijven wonen. De bouw van levensloopbestendige woningen moet worden bevorderd. Met de wooncorporatie moeten hiervoor bindende afspraken worden gemaakt. Van belang is ook dat de inrichting van de openbare ruimte in buurten waar veel ouderen wonen, aan hun behoeften wordt aangepast. In het algemeen zullen wij regelingen die senioren in staat stellen langer in hun eigen woning en omgeving te blijven, steunen.

Het uitblijven van de herontwikkeling van de oude locatie van zorgcentrum De

Boskamp is zorgwekkend. Het mag niet zo zijn dat onze inwoners met een zware zorgvraag niet in onze gemeente kunnen worden opgevangen. Verder zullen wij meewerken aan het verantwoord huisvesten van mensen met een beperking (via begeleid wonen) en

vluchtelingen. Voor mensen onder de 55 jaar zijn bijvoorbeeld te weinig of geen rolstoeltoegankelijke nieuwbouwwoningen beschikbaar.

EEN SCHONE EN VEILIGE OPENBARE RUIMTE

Het onderhoud en beheer van de openbare ruimte is een kerntaak van de gemeente. Het ligt voor de hand dat een groene omgeving van belang is voor een gezond leefklimaat. Ook voor de ontwikkeling van kinderen, die immers veel tijd doorbrengen in de directe woonomgeving. Vandalisme en criminaliteit komen minder voor in een buurt met een goed ingerichte en onderhouden groene omgeving. Slecht onderhoud draagt bij aan onveiligheidsgevoelens en werkt verloedering in de hand.

De gemeente is ook verantwoordelijk voor de veiligheid. Wij zien nog te veel onveilige

situaties, vooral voor kinderen, door het toenemende verkeer. Wij bevorderen dan ook het uitbreiden van de 30 km zones in buurten en zullen de verdere mogelijkheden en

consequenties laten onderzoeken van een 30 km zone binnen de bebouwde kommen van onze dorpen en het inrichten van de dorpscentra als woonerf.

De fietspaden in onze gemeente hebben vaak achterstallig onderhoud. Dit willen we verbeteren.

Snelle en veilige fietspaden kunnen van groot belang zijn voor onze scholieren en een duurzaam woon-werkverkeer. Bij de ontwikkeling van het fietspad tussen Apeldoorn en

Epe kijken wij kritisch naar de te kiezen route en de afweging van kosten en baten. We geven geen blanco cheque voor de kosten van de aanleg.

In ons buitengebied zijn de wegen soms niet meer passend voor het toenemend zware verkeer. Landbouwmachines worden steeds groter en dat leidt tot gevaarlijke situaties. Diepe kuilen in de bermen van smalle wegen zorgen voor onveiligheid. Ook zijn er te weinig passeerstroken. Wij bepleiten dan ook meer aandacht en middelen voor onderhoud en verbetering van buitenwegen, bruggen, duikers, enz.

Daar waar buurtbewoners hun woonomgeving zelf willen verfraaien, moet dat mogelijk zijn. Het adoptiebeleid, zoals ingezet de laatste jaren, blijven wij steunen, evenals de aankoop van snippergroen door onze inwoners. Wij gaan ervan uit dat zij zelf direct sturing kunnen geven aan de inrichting van hun woonomgeving.

Voor de groeiende groep senioren is het van belang dat de inrichting van de openbare ruimte geen belemmering vormt om aan de samenleving deel te nemen. Dit geldt ook voor mensen met een beperking. Knelpunten moeten worden opgelost. Door werk met werk te combineren kunnen de kosten voor deze maatregelen worden beperkt.

In het kader van klimaatadaptie zal de openbare ruimte ook verder moeten worden aangepast. Wadi's kunnen helpen om tijdelijke wateroverlast beter te reguleren. Ook het afkoppelen van hemelwater van het riool, gescheiden rioleringsystemen en bergbezinkbassins kunnen wateroverlast voorkomen. Verdere aanplant van bomen is nodig, ook in de bebouwde kom. Daarbij moeten bomen wel passen bij de omgeving en overlast voor bewoners moet worden voorkomen. Samen met bewoners kunnen projecten worden opgezet.

Wij staan een ecologisch groenbeheer voor. Dat geldt zowel voor de bestrijding van bijvoorbeeld de eikenprocessierups als voor berm- en plantsoenbeheer. Een verantwoorde keuze van beplanting kan bijdragen aan een natuurlijker uitstraling en het tegengaan van plaagziektes. Bij de keuze van beplanting vragen wij extra aandacht voor insecten, in het bijzonder bijen.

Wij willen nog meer bermen en plantsoenen bloemrijk inzaaien. Om de biodiversiteit in het buitengebied te vergroten stellen wij voor dat de gemeente particuliere inwoners die agrarische grond beschikbaar stellen, faciliteert bij het bloemrijk inzaaien. Een regeling daarvoor, zoals nu al geldt voor agrarische ondernemers, willen wij verder uitbreiden.

DE BUURT DOET HET ZELF

De laatste jaren is in overleg met bewoners de leefbaarheid en veiligheid van buurten en straten vergroot. Dat heeft ertoe geleid dat bewoners bijvoorbeeld openbaar groen, kunstwerken en speelvoorzieningen hebben geadopteerd. Ook zijn er acties voor het verwijderen van zwerfafval opgezet.

Wij vinden het belangrijk dat bewoners zelf sturing kunnen geven aan sociale en ruimtelijke activiteiten in hun buurt. Met dat doel willen wij de zg. buurtwandelingen voortzetten. Daar kunnen met de bewoners wensen en knelpunten worden besproken en afspraken worden gemaakt over wat wanneer gerealiseerd kan worden en door wie.

Ook willen we meer budgetverantwoordelijkheid voor wijkbewoners en verenigingen voor dorpsbelang. Zg. 'buurtverbinders' spelen hierbij een belangrijke rol bij het ontwikkelen van buurtinitiatieven.

NATUUR EN LANDSCHAP BESCHERMEN EN BELEVEN

In onze gemeente is het goed wonen, vooral dankzij de grote landschappelijk, ecologische en cultuurhistorische waarden van het gebied. Dat willen we zo houden. Sterker, we willen verder ontwikkelen naar een duurzame gemeente. We blijven streven naar voldoende gelegenheid om te wonen, te werken en te recreëren, maar dat mag niet ten koste gaan van de kernwaarden van het gebied. In de Omgevingsvisie van de gemeente staat beschreven wat voor de gemeente van waarde is en wat beschermd, behouden en ontwikkeld moet worden. Dat betreft de rijkdom van de natuur met bijbehorende water- en bodemkwaliteit; de kwaliteit en grote afwisseling van het landschap; de rust, cultuurhistorie en het dorpse karakter.

Wij zullen als PvdA het handelen van de gemeente blijven toetsen aan deze kernwaarden.

Om de CO₂ uitstoot te beperken moeten we af van fossiele brandstoffen. De daarmee gepaard gaande energietransitie, met de bouw van grote zonneparken en windmolens, zullen het landschap ingrijpend veranderen en beslag leggen op agrarische gronden. Zorgvuldig handelen is hier noodzakelijk, waarbij onze bewoners direct moeten worden betrokken. Alles van waarde is weerloos en dat geldt zeker voor natuur en landschap. Gemeentelijk groen- en bermbeheer dient ecologisch/duurzaam te zijn, met nadruk op het vergroten van de biodiversiteit. Het beheer van de gemeentelijke bossen moet ervoor zorgen dat de bossen robuust zijn en bestand tegen verwachte hitte en droogte. Indien bepaalde soorten, zoals bv. de fijnspar, dreigen te bezwijken onder de klimaatverandering dienen andere soorten hun plaats in te nemen. Te denken valt aan tamme kastanje, boomhazelaar, linde.

Dorpsgezichten verdienen onze bescherming, bijvoorbeeld de mooie authentieke bebouwing rond de kerk van Oene.

AGRARISCH BUITENGEBIED

Onze agrarische sector blijft belangrijk voor de kwaliteit van het buitengebied. De ontstane grootschaligheid en de intensiteit van veeteelt en akkerbouw leveren echter grote problemen op voor het milieu: geuroverlast, te veel stikstof in de atmosfeer, gebrek aan dierenwelzijn en de effecten op de volksgezondheid. In feite kent onze gemeente twee soorten buitengebied, de Veluwe en het overwegend agrarisch gebied ten oosten daarvan. Zowel in de Veluweflank als in de IJsselvallei ligt een transitieopgave. Aan de rand van de Veluwe is stikstof het grootste probleem. Een nieuw type agrarisch ondernemen is nodig in de toekomst om stikstofreductie en klimaatdoelen te behalen. Intensieve veehouderij in de huidige vorm moet, voor zover de gemeente daar mogelijkheden toe heeft, worden gereduceerd. Dat geldt ook voor de teelt van niet-biologische bol- en knolgewassen.

Gemeente moet bevorderen dat akkerranden ingezaaid worden met akkeronkruiden voor insecten en vogels. De gemeente moet controleren of boeren en andere grondgebruikers, de wegberm respecteren en niet bij hun land trekken.

Wanneer agrarische bedrijven stoppen of gedwongen worden te stoppen, kan dat leiden tot leegstand en verrommeling. Wij zijn er voorstander van de locatie dan zo snel mogelijk een andere bestemming te geven. Dat betekent dat de oude stallen moeten worden gesloopt en dat het landschap dient te worden verfraaid. Om de kosten te dekken kunnen er woningen worden gebouwd. Zo kan ons buitengebied

aantrekkelijker worden en ontstaan er mogelijkheden voor andere activiteiten. Ook in het buitengebied wordt steeds meer een beroep gedaan op inwoners om een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van natuur. De aanleg van streekeigen beplanting en klompenpaden blijven wij ondersteunen.

Het stichten van nieuwe landgoederen draagt bij aan het behoud van een leefbaar

platteland. Zowel voor de nieuwe als de oude landgoederen zijn economische dragers noodzaak. Wij zullen initiatieven daarvoor steunen, mits duurzaamheid, biodiversiteit en het voorbereiden van vegetatie op klimaatverandering onderdeel is van de plannen.

Oude gebouwen, in combinatie met ruige gebieden waar onkruid groeit, dienen met beleid opgeruimd te worden. Het strak "aanharken" van het buitengebied maakt het tot een

groene woestijn. Rommelhoekjes vormen de laatste vluchtplaats voor o.a. vleermuizen, vogels, egels.

VERBETEREN VAN HET TOERISTISCH PRODUCT

Rust, ruimte en stilte zijn belangrijke waarden van ons buitengebied. Veel wordt geïnvesteerd om de Veluwe weer het meest aantrekkelijke recreatiegebied van Nederland te maken.

Dit mag niet betekenen dat het een pretpark gaat worden. Het ontwikkelen en uitbouwen van kwaliteitstoerisme is een opgave voor onze recreatieondernemers. Wij ondersteunen de activiteiten van bv. de Stichting Promotie Gemeente Epe, mits die de genoemde belangrijke waarden niet aantasten.

Permanente bewoning van vakantieparken past niet in deze visie. Het doet afbreuk aan de kwaliteit van het toeristisch product. Wij stemmen in met verlenging van het seizoen voor vitale vakantieparken, mits dit niet zal leiden tot meer permanente bewoning.

De dorpscentra van Epe en Vaassen zijn nieuw ingericht en zijn een aantrekkelijk winkel- en recreatiegebied geworden voor onze inwoners en voor toeristen. Om meer leegstand te voorkomen moeten winkelvestigingen alleen binnen het kernwinkelgebied worden toegestaan.

Grafheuvels, urnenvelden, celtic fields, bouselementen, beken- en sprengstelsels en monumentale boerderijen zijn belangrijke cultuurhistorische pijlers van onze gemeente. De grafheuvellijn Epe-Niersen bijvoorbeeld is uniek. Wij blijven ons onverkort inzetten voor herstel en bescherming van ons erfgoed en het beleefbaar maken ervan. Met onze musea vormen zij een belangrijke toeristische trekpleister.

De enkenstructuur en houtwallen moeten we beschermen. Houtwallen zijn minstens zo waardevol als de 'echte' bossen, zowel wat natuurwaarde als de culturele waarde betreft.

SCHAARSE RUIMTE GOED BENUTTEN

De ambities van de gemeente om een energietransitie tot stand te brengen, een groot aantal woningen te realiseren en bedrijventerrein uit te breiden leggen een goot beslag op de beschikbare ruimte, met name op gronden die momenteel een agrarische bestemming hebben. De vraag naar ruimte is groot, maar het aanbod schaars.

We constateren dat de huidige vraag naar ruimte de kwaliteit van de leefomgeving onder druk zet. Daarom hebben we een duidelijke voorkeur voor inbreiding en transitie bij de bouw van woningen.

Alleen wanneer hiermee de woningbouwopgave niet kan worden gerealiseerd, kan woningbouw plaatsvinden op agrarische grond aan de rand van de dorpen.

Lokale bedrijventerreinen hebben nog steeds met krimp te maken. Verdere uitbreiding van de huidige bedrijventerreinen zal slechts leiden tot leegstand in de toekomst. Dit is onwenselijk en zal leiden tot problemen op de bestaande bedrijventerreinen. In het belang van natuur en landschap en het woongenot van de omwonenden willen wij dit voorkomen. Met name rond het bedrijventerrein de Kweekweg wordt door omwonenden veel overlast ondervonden.

HINDER VAN GELUID, LICHT EN FIJNSTOF

Wanneer de voorgenomen uitbreiding van luchthaven Lelystad betekent dat er vertrekroutes met laagvliegende vliegtuigen boven ons gebied komt, met de bijbehorende geluidhinder, dan kunnen we daar niet mee instemmen. Het luchtruim zal eerst opnieuw verkaveld moeten worden, zodat in ieder geval geen sprake meer is van laagvliegroutes. De meeste hinder wordt door onze inwoners ondervonden van het vliegveld Teuge. Het luchthavenbesluit van de provincie Gelderland is te ruim en heeft Teuge te veel ruimte gegeven voor uitbreiding.

Ook het Artillerieschietkamp 't Harde geeft veel geluidsoverlast.

Het geluid is over de hele gemeente te horen en geeft aan dat een locatie die in de 19^e eeuw wellicht prima was, niet meer van deze tijd is. De A50 veroorzaakt geluidsoverlast en fijnstof. Binnen 300 meter van de snelweg is de fijnstofvervuiling het hoogst, maar zij kan zich over een groot gebied verspreiden. Wij bepleiten nader onderzoek, bijvoorbeeld met de GGD Noord- en Oost-Gelderland en de Omgevingsdienst Veluwe IJssel om de luchtkwaliteit en de geluidhinder rondom de A50 vast te stellen.

Verlichting in het buitengebied maar ook in de dorpen kan de natuur verstoren.

Uiteraard is verlichting noodzakelijk op plekken die sociaal of verkeersonveilig zijn. Wij zien echter steeds meer 'sierverlichting' rond woningen. In principe is dit ongewenst, een donkere nacht is van belang voor het natuurlijke leven. Ook door een goede kleur te kiezen kan men de natuur ontzien: rood licht is bv. minder verstorend dan blauw licht. We willen dan ook een voorlichtingscampagne starten om bewoners bewust te maken van het belang van een donkere nacht.

NAAR EEN DUURZAME SAMENLEVING

Nederland moet in 2050 energieneutraal zijn, dat is de opgave om de opwarming van de aarde tot 1,5 graad te beperken.

In de gemeente Epe kunnen we geen nationale of mondiale problemen oplossen. Maar we kunnen wel een steentje bijdragen met maatregelen op lokaal en (met de Cleantech Regio) op regionaal niveau. Een Regionale Energie Strategie is opgesteld. Er moet de komende jaren een keuze worden gemaakt uit de energiemix van zonne- en windenergie en andere energiebronnen. Wat is passend bij onze gemeente? Enerzijds is de wens groot om onze energie duurzaam op te wekken, anderzijds zijn de beperkingen qua natuur en leefomgeving niet gering. De verdere uitwerking van het beleid moet gezamenlijk met alle partijen en onze inwoners worden opgepakt. Participatie wordt hier het sleutelwoord. We stimuleren lokale initiatieven in de vorm van kleinschalige coöperatieve of gemeentelijke energiebedrijven voor decentrale duurzame opwekking.

We maken ons zorgen over de kosten die onze inwoners moeten maken om de noodzakelijke maatregelen te nemen. Velen zullen wel willen maar niet kunnen. Voorkomen moet worden dat duurzaamheidsmaatregelen bijvoorbeeld voor je woning, enkel zijn weggelegd voor de 'Happy few'.

Naast maatregelen om energie op een klimaatvriendelijker manier op te wekken, willen we ook inzetten op energiebesparing en vermindering van de afvalstroom. Zo blijven we het gebruik van fietsen stimuleren, onder meer door onderhoud en aanleg van fietspaden. Meer elektrische oplaadpunten voor fietsen en auto's zijn van groot belang. Energiebesparende maatregelen bij nieuwbouw zijn noodzakelijk.

We maken bestaande woningen energiezuiniger door in de prestatieafspraken met wooncorporaties duurzaamheid als doel op te nemen. Ook willen we eigenwoningbezitters verleiden met een gemeentelijke financiële bijdrage voor energiebesparende maatregelen en woningisolatie. Met publiekscampagnes wijzen we erop dat woningisolatie en beperking van (buiten-) verlichting bijdragen aan een schoner milieu en de kosten van de energierekening verlagen. Duurzame alternatieven voor de verwarming en isolatie van gemeentelijke accommodaties stimuleren we. We willen dat de

gemeente voor haar eigen vastgoed en openbare verlichting gebruikmaakt van energiebesparende technologieën. Openbare ruimte beheren we natuurlijk en ecologisch. We willen het scheiden van afval stimuleren en de hoeveelheid restafval beperken. Wij volgen de resultaten van de huidige afvalinzameling kritisch en zullen extra inzetten op het verwijderen van zwerfafval. De activiteiten van Stilema als kringloopwinkel blijven wij ondersteunen, evenals de Voedselbank. Dit laatste ook om voedselverspilling tegen te gaan.

ENERGIEARMOEDE

Energie is voor iedereen een levensbehoefte. De hoge energieprijzen op dit moment brengen grote groepen mensen financieel in de problemen. Hoewel het voor iedereen een hard gelag is, worden vooral onze inwoners met slecht geïsoleerde woningen en een laag inkomen getroffen. Het kabinet compenseert huishoudens met € 400, maar dat zal voor die groepen niet voldoende zijn en de vrees dat deze huishoudens onder de armoedegrens gaan vallen is heel reëel. Gemeentelijke regelgeving en schuldhulpverlening dienen hierop te worden aangepast.

ONDERMIJNING

Ondermijning is een nieuw fenomeen. Criminelen proberen inwoners en ondernemers te verleiden voor hen aan de slag te gaan. De boven- en onderwereld raken zo met elkaar verweven. Op bedrijventerreinen en in het buitengebied moet gelet worden op mogelijke ondermijning met leegstaande panden. Ook komt het voor dat pogingen ondernomen worden om het openbaar bestuur in te dringen en zo besluitvorming te beïnvloeden.

BETROUWBARE OVERHEID

De toeslagenaffaire heeft laten zien hoe makkelijk mensen te maken kunnen krijgen met ongekend onrecht. De houding van de overheid kan mensen in uiterst moeilijke situaties brengen en ervoor zorgen dat ze onbedoeld als fraudeur bestempeld worden. Daarom moet de menselijke maat terug, ook bij de gemeente. Dus met een dienstverlening die gekenmerkt wordt door een persoonlijke benadering en die de menselijke maat en niet het wantrouwen als leidraad neemt. Een dienstverlening die de mens als mens ziet en niet als een nummer.

We constateren dat op alle niveaus de bestuurscultuur in Nederland kan worden verbeterd. Ook als politieke partij zullen we opener en duidelijker moeten worden en mensen actiever moeten betrekken bij het afwegen van uiteenlopende belangen in de samenleving. Wij zijn ons ervan bewust dat nu veelal een minderheid de kans neemt haar zienswijzen naar voren te brengen, maar de 'zwijgende meerderheid' niet wordt gehoord. Een brug slaan naar deze groep is moeilijk, maar noodzakelijk.

De komende tijd wordt het uitermate belangrijk om inwoners direct te betrekken bij ingrijpende maatregelen die hen aangaan. Participatieprocessen zullen een wezenlijke rol gaan spelen bij de uitvoering van bijvoorbeeld de energietransitie.

Bestuurders horen garant te staan voor een bevredigend participatieproces, waarin inwoners zich gehoord voelen. Daarbij gaat het er niet om dat mensen altijd hun gelijk halen. Over bijvoorbeeld de inrichting van de openbare ruimte zal er altijd strijd zijn in een klein land waar de ruimte schaars is. De onvrede bij inwoners wordt echter een stuk groter bij een slechte procedure dan bij een goede. Een belangrijke andere voorwaarde voor een goed participatieproces is de duidelijkheid over het 'eigenaarschap', dus wie krijgt de lusten en wie de lasten. Wanneer alleen de projectontwikkelaar of de grondeigenaar er beter van wordt zal dit leiden tot grote weerstand. Van de gemeente verwachten wij een actieve rol om participatie eerlijk vorm te geven. Wij willen mede-eigenaarschap vastleggen in beleid bij de ontwikkeling van zonneparken en windmolens.

Een voldoende toegeruste en deskundige ambtelijke organisatie is van essentieel belang voor een goed functionerende gemeente. Wij willen de ambtelijke organisatie de komende periode doorlichten en verbeteren waar nodig.

Als PvdA willen we behoedzaam omgaan met de beschikbare gemeentefinanciën. Om onze ambities te realiseren is een gezonde financiële basis noodzakelijk. We pleiten daarom voor een sterke budgetdiscipline: sturen op gestelde doelen met vooraf beschikbaar gestelde middelen.

Gemeentelijke subsidies moeten een noodzakelijk doel dienen en enkel daar terecht komen waar het financieel nodig is.

Met het aangaan van risico's zullen wij terughoudend zijn. De woonlasten voor onze inwoners willen wij laag houden, tenminste onder het landelijk gemiddelde.

Wij zullen vanzelfsprekend ervoor zorgen dat de gemeente naar haar vermogen bijdraagt aan het bewaren van de openbare orde, aan de veiligheid van haar inwoners en de handhaving van democratisch afgesproken regels.

